

ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของชาวนา

ในบทนี้จะได้อธิบายถึงฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของชาวนาโดยเฉพาะ โดยจะเปรียบเทียบเทียบกับเกษตรกรที่ทำนาและการเกษตรอย่างอื่นด้วย เช่น พืชทำนา - ทำสวน, ทำนา - ทำไร่ หรือพืชทำทุ่งนา - สวน - ไร่ และจะเปรียบเทียบกับการเกษตรที่ทำการเกษตรอย่างอื่นที่ไม่ใช่การทำนา คือชาวสวนและชาวไร่ สำหรับเกษตรกรอีกกลุ่มหนึ่งคือพวกที่ทำสวน - ทำไร่นั้น เนื่องจากจำนวนตัวอย่างมีเพียง ๕ รายเท่านั้น จึงมีได้นำมาศึกษาเปรียบเทียบด้วย

การที่เพิ่งจะศึกษาเฉพาะชาวนาก็เพราะว่า ชาวนามีมากที่สุดเป็นจำนวนเกษตรกรไทย โดยทั่วไปสภาพทางเศรษฐกิจสังคมของเกษตรกรไทยก็อยู่ในระดับต่ำอยู่แล้ว แต่เป็นที่คาดคะเนว่าสภาพดังกล่าวของชาวนาน่าจะอยู่ในระดับต่ำยิ่งกว่าเกษตรกรที่ทำการเกษตรชนิดอื่น เพราะชาวนาส่วนมากทำนาปีละครั้งเดียว และนอกจากนี้ระบบการขายผลิตผลของชาวนาก็อยู่ในฐานะที่เสียเปรียบแก่พ่อค้าคนกลางหรือผู้ซื้ออยู่เสมอ การศึกษาฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของชาวนาจึงมุ่งศึกษาในด้านฐานะทางเศรษฐกิจ การใช้ชีวิตและการแก้ปัญหาในการเพาะปลูก การวางแผน ระเบียบการศึกษ การอนามัย การติดต่อกับโลกภายนอก และทัศนคติที่ต่าง ๆ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อพิสูจน์สมมติฐานว่า

"เกษตรกรที่ทำนาอย่างเดียวกันจะมีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมในระดับต่ำกว่าเกษตรกรที่ทำนาและทำการเกษตรอย่างอื่นด้วย"

อย่างไรก็ตาม การศึกษาครั้งนี้ขอจำกัดอยู่ว่า ชาวเขาที่ทำนาอย่างเดียวกันจะเป็นชาวนาที่อยู่ในภาคกลาง ซึ่งต่างจากการสำรวจอื่น ๆ ชาวนาในภาคอื่นก็เราพบนั่น และยังมีดินเป็นอัตรารายสูง และมีฐานะทางเศรษฐกิจโดยทั่วไปในระดับสูงกว่า เพราะชาวนาเหล่านี้สามารถที่จะหาซื้อสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ได้ง่ายกว่า และเห็นพ้องกันว่าในการสำรวจตัวอย่างของโครงการวิจัยต่อเนื่องระยะยาวนี้เมื่อใดก็จะได้ออกรายงานผลในระดับภาค จึงไม่สามารถเปรียบเทียบข้อมูลระหว่างภาคในการศึกษาครั้งนี้ได้

ฐานะทางเศรษฐกิจ

สมมติฐานที่เกี่ยวเนื่องกับฐานะทางเศรษฐกิจของชาวนา คือ

๑. เกษตรกรที่ทำนาอย่างเดี่ยวน่าจะมีฐานะยากจนกว่าเกษตรกรที่ทำนาและทำการเกษตร
อย่างอื่นควบ

๒. เกษตรกรที่ทำนาอย่างเดี่ยวน่าจะมีหนี้สินมากกว่าเกษตรกรที่ทำนาและทำการเกษตร
อย่างอื่นควบ

๓. เกษตรกรที่ทำนาอย่างเดี่ยวน่าจะมีการออมทรัพย์น้อยกว่าเกษตรกรที่ทำนาและทำการ
เกษตรอย่างอื่นควบ

ตารางที่ ๓๓) จำนวนรอยละของเกษตรกรมีฐานะยากจน

จำแนกตามชนิดของการเกษตรและขนาดที่ดินถือครอง

ชนิดของการเกษตร	ขนาดที่ดินถือครอง (ไร่)			
	ต่ำกว่า ๑๐	๑๐ - ๒๕	๓๐ ขึ้นไป	รวม
ทำนาอย่างเดียว	๕๓.๕ (๑๑๓)	๓๕.๒ (๑๓๓)	๒๔.๑ (๕๒)	๕๕.๕ (๓๓๘)
ทำนาและทำการเกษตร อย่างอื่นควบ	๕๔.๕ (๓๕)	๕๘.๕ (๒๓๕)	๓๐.๖ (๑๒๐)	๕๓.๑ (๔๙๕)
ทำสวน	๕๓.๓ (๑๕)	๖๐.๐ (๒๕)	๓๘.๖ (๑๔)	๖๔.๘ (๕๔)
ทำไร่	๑๐๐.๐ (๑๑)	๕๐.๕ (๒๑)	๕๕.๓ (๓)	๕๕.๕ (๓๕)

หมายเหตุ : จำนวนเกษตรกรที่ตกเป็นตัวอย่างในการศึกษามี ๕๕๕ ราย ในจำนวนนี้ทำสวน ทำ
ไร่ ๕ ราย ไม่ทราบชนิดการเกษตร ๑ ราย ไม่ทราบขนาดที่ดินถือครอง ๓๕ ราย
ไม่ทราบทั้งชนิดของการเกษตรและขนาดที่ดินถือครอง ๒ ราย จำนวนตัวอย่างใน
ตารางนี้ ๕๕๕ ราย

จากการร่างที่ ๓๓ จะเห็นว่าในจำนวนชาวนาทำนาทั้งหมด ๓๓๘ คน อัตราส่วนของชาวนาที่ทำนาอย่างเกวมนฐานะยากจนร้อยละ ๘๘.๕ แต่ชาวนาที่ทำการเกษตรอย่างอื่นด้วยมีคนยากจนคิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ ๘๓.๑ และเมื่อพิจารณาชาวนาที่ทำนาอย่างเดียวกับชาวนาที่ทำการเกษตรอย่างอื่นด้วยที่คิดถือครองขนาดต่าง ๆ กัน ก็ปรากฏว่าชาวนาที่ทำนาอย่างเดียวกับอัตราส่วนของคนยากจนสูงกว่าอยู่มากในขนาดที่ดินถือครองต่ำกว่า ๑๐ ไร่เท่านั้น เกษตรกรที่มีที่ดินถือครองขนาดใหญ่ขึ้นไป ปรากฏว่าชาวนาที่ทำนาอย่างเดียวกับอัตราส่วนของคนยากจนต่ำกว่ากลุ่มชาวนาที่ทำการเกษตรอย่างอื่นด้วย การที่ชาวนาทำนาในที่ดินขนาดใหญ่ขึ้นมีอัตราส่วนของคนยากจนต่ำกว่าชาวนาทำนาอย่างอื่นด้วยที่ทำนาในที่ดินขนาดเล็กด้วยนั้น อาจจะเป็นเพราะว่าชาวนาที่ทำนาอย่างเดียวกันใหญ่น่าจะอยู่ในภาคกลางซึ่งมีความเจริญทางเศรษฐกิจมากกว่า ชาวนาจึงอาจมีโอกาสรับจ้างทำงานอากรพอน ๆ จึงมีโอกาสที่จะซื้อสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ได้มากกว่า ละแวกวัดฐานะทางเศรษฐกิจโดยให้คะแนนจากสิ่งของเครื่องใช้ในครัวเรือน จึงปรากฏแตกต่าง

ตารางที่ ๓๘ จำนวนร้อยละของเกษตรกรที่คิดเป็นส่วนเงิน
ทำนากายสิทธิ์ของการเกษตรและขนาดที่ดินถือครอง

ชนิดของการเกษตร	ขนาดที่ดินถือครอง (ไร่)			
	ต่ำกว่า ๑๐	๑๐ - ๒๕	๓๐ ขึ้นไป	รวม
ทำนาอย่างเดียว	๒๘.๓ (๑๑๓)	๓๓.๐ (๑๓๓)	๔๖.๗ (๕๖)	๓๘.๕ (๓๗๘)
ทำนาและทำการเกษตร อย่างอื่นด้วย	๑๖.๕ (๗๕)	๒๕.๕ (๑๓๕)	๓๓.๕ (๑๖๐)	๒๕.๘ (๘๗๕)
ทำสวน	๑๓.๓ (๑๕)	๒๕.๐ (๒๕)	๑๘.๓ (๑๘)	๑๘.๕ (๕๘)
ทำไร่	๓๖.๘ (๑๑)	๔๗.๖ (๒๐)	๕๗.๑ (๗)	๔๖.๒ (๓๕)

หมายเหตุ : คู่อธิบายท้ายตารางที่ ๓๖

ตารางที่ ๓๘ แสดงอัตราส่วนของชาวนาที่หนังสือโดยเปรียบเทียบระหว่างเกณฑ์การทำนาและทำการเกษตรอย่างอื่นด้วย จะเห็นวาทานาทำนาอย่างเดียวกันอัตราส่วนของพื้นที่สูงกวาราวนาทำนาและทำการเกษตรอย่างอื่นด้วย กล่าวคือชาวไร้อยู่ละ ๓๔.๕ มีหนังสือ แต่ชาวนาทำอย่างอื่นด้วยอยู่ละ ๒๔.๘ มีหนังสือ ชาวนาโซวจะทำกินในที่ดินขนาดใหญ่ มีพื้นที่เป็นหนังสือคิดเป็นอัตราส่วนสูงกวาราวนาทำอย่างอื่นด้วยทั้งสิ้น การที่พบวาทานาทำนาอย่างเดียวกันอัตราส่วนของพื้นที่หนังสือสูงกวาราวนาทำอย่างอื่นด้วยนั้น อาจจะเป็นเพราะสาเหตุเดียวกันที่กล่าวแล้วในตารางที่ ๓๗ ฉะนั้นชาวนาในภาคกลางอาจมีความต้องการสิ่งของเครื่องใช้มากกว่าชาวนาอื่น เพราะจากตารางที่ ๑๑ บทที่ ๓ ก็แสดงให้เห็นวาทานาทำนาอย่างเดียวกันประมาณหนึ่งในสามถึงเงินเพื่อใช้จ่ายในครอบครัว

สำหรับหนังสือของชาวสวนและชาวไร่นา ปรากฏวาทานาสวนเมื่ออัตราส่วนของพื้นที่หนังสือสูงกวาราวนาทำนา คือชาวสวนเพียงอยู่ละ ๑๘.๕ มีหนังสือ และชาวไร่ก็มีอัตราส่วนดังกล่าวสูงกวาราวนา คือชาวไร่อยู่ละ ๔๖.๒ มีหนังสือ

ชาวนาทำนาอย่างเดียวกันจะมีการยอมรับกวาราวนาทำนาและทำอย่างอื่นด้วย จากตารางที่ ๓๘ จะเห็นวาทานาทำนาทำการยอมรับน้อยกว่าชาวนาทำนาและทำอย่างอื่นด้วยเพียงเล็กน้อย คืออยู่ละ ๑๘.๓ เปรียบเทียบกับอยู่ละ ๑๘.๘ ตามลำดับ ผู้ทำนาอย่างเดียวกันที่ทำการในที่ดินขนาดต่ำกว่า ๑๐ ไร่ และขนาด ๓๐ ไร่ขึ้นไปมีการยอมรับน้อยกว่าชาวนาทำอย่างอื่นด้วยอยู่บ้าง ชาวนาทำกินในที่ดินขนาด ๑๐ - ๒๕ ไร่ เท่านั้นที่มีการยอมรับมากกว่าชาวนาทำอย่างอื่นด้วย แต่เพียงเล็กน้อยเช่นกัน คืออยู่ละ ๒๓.๑ และ ๒๐.๘ ตามลำดับ อย่างไรก็ตามอาจกล่าวได้ว่า เกือบจะไม่มีความแตกต่างระหว่างการยอมรับของชาวนาทำนาอย่างเดียวกันและชาวนาทำอย่างอื่นด้วย

สำหรับชาวสวนที่มีการยอมรับมากที่สุด คืออยู่ละ ๒๓.๗ และชาวไร่มีการยอมรับน้อยที่สุด คืออยู่ละ ๕.๑

ตารางที่ ๓๙ จำนวนรอยตะของ เกษตรกรที่ทำการออมทรัพย์
จำแนกตามชนิดของการเกษตรและขนาดที่ดินถือครอง

ชนิดของการเกษตร	ขนาดที่ดินถือครอง (ไร่)			
	น้อยกว่า ๑๐	๑๐ - ๒๕	๓๐ ขึ้นไป	รวม
ทำนาอย่างเดี่ยว	๑๑.๕ (๑๑๓)	๒๓.๑ (๑๓๓)	๑๗.๘ (๕๖)	๕๒.๓ (๓๐๒)
ทำนาและทำการเกษตร อย่างอื่นควบ	๑๓.๘ (๗๕)	๒๐.๘ (๒๓๕)	๒๑.๓ (๑๖๐)	๕๕.๙ (๔๗๐)
ทำสวน	๒๖.๗ (๑๕)	๓๒.๐ (๒๕)	๑๘.๓ (๑๔)	๗๖.๗ (๕๔)
ทำไร่	๐.๐ (๑๑)	๘.๕ (๒๑)	๐.๐ (๗)	๘.๕ (๓๙)

หมายเหตุ : คู่อภิธานายตารางที่ ๓๗

ลักษณะการถือครองที่ดินและการใช้ทรัพยากรแผ่นดินใหม่ในการเพาะปลูก

สมมติฐานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการถือครองที่ดินและการเพาะปลูกมีดังนี้

๑. เกษตรกรที่ทำนาอย่างเดี่ยวน่าจะมีการเช่าที่ดินเกินกว่าครึ่งของที่ดินถือครองมากกว่าเกษตรกรที่ทำนาและทำการเกษตรอย่างอื่นควบ
๒. เกษตรกรที่ทำนาอย่างเดี่ยวน่าจะมีการใช้ปุ๋ยน้อยกว่าเกษตรกรที่ทำนาและทำการเกษตรอย่างอื่นควบ
๓. เกษตรกรที่ทำนาอย่างเดี่ยวน่าจะมีการใช้ยาฆ่าแมลงน้อยกว่าเกษตรกรที่ทำนาและทำการเกษตรอย่างอื่นควบ

การวางที่ ๕๐ จำนวนร้อยละของ เกษตรกรที่เช่าที่ดินเกินกว่าครึ่งของที่ดินถือครอง
จำแนกตามชนิดของการเกษตรและขนาดที่ดินถือครอง

ชนิดของการเกษตร	ขนาดที่ดินถือครอง (ไร่)			
	ต่ำกว่า ๑๐	๑๐ - ๒๕	๓๐ ขึ้นไป	รวม
ทำนาอย่างเดี่ยว	๑๕.๐ (๑๑๓)	๒๐.๒ (๑๓๓)	๒๒.๘ (๘๒)	๑๘.๓ (๓๓๘)
ทำนาและทำการเกษตร อย่างอื่นควบ	๓.๗ (๓๕)	๕.๕ (๒๓๕)	๘.๘ (๑๒๐)	๘.๐ (๔๙๕)
ทำสวน	๕๐.๐ (๑๕)	๑๒.๐ (๒๕)	๗.๑ (๑๕)	๑๘.๕ (๕๕)
ทำไร่	๕.๑ (๑๑)	๑๕.๓ (๒๑)	๒๘.๖ (๗)	๑๕.๘ (๓๙)

หมายเหตุ : ดูคำอธิบายท้ายตารางที่ ๓๗

การวางที่ ๕๐ แสดงให้เห็นว่าในกลุ่มชาวนาทำนาอย่างเดี่ยวนั้น มีอัตราส่วนของผู้เช่า
ที่ดินเกินกว่าครึ่งของที่ดินถือครองขึ้นไปสูงกว่าชาวนาที่ทำอย่างอื่นควบอย่างเห็นได้ชัด ในกลุ่มชาวนา
ทำนาอย่างเดี่ยว อัตราส่วนดังกล่าวเท่ากับร้อยละ ๑๘.๓ แต่ในกลุ่มชาวนาทำอย่างอื่นควบมีร
ยะ ๘.๐ เท่านั้น เมื่อเทียบกับกลุ่มชาวสวนและชาวไร่ ชาวนาจึงมีอัตราส่วนของผู้เช่าที่ดินสูง
กว่าเล็กน้อย

เมื่อพิจารณาถึงการเช่าที่ดินในกลุ่มชาวนาทำนาอย่างเดี่ยว และชาวนาทำอย่างอื่นควบ
ซึ่งทำกันเป็นเทคนิคขนาดกลาง ๆ แล้ว ก็ปรากฏชัดสอดคล้องกันว่าไม่ว่าจะทำกันเป็นเทคนิคขนาด
เล็กหรือใหญ่ ชาวนาจึงคงมีอัตราส่วนของผู้เช่าที่ดินถือครองเกินกว่าครึ่งขึ้นไป สูงกว่าชาวนาทำ
อย่างอื่นควบเช่นกัน

ตารางที่ ๔๑ จำนวนรอยละของเกษตรกรที่ไถปุ๋ย
จำแนกตามชนิดของการเกษตรและขนาดที่ดินถือครอง

ชนิดของการเกษตร	ขนาดที่ดินถือครอง (ไร่)			
	ต่ำกว่า ๑๐	๑๐ - ๒๕	๓๐ ขึ้นไป	รวม
ทำนาอย่างเดียว	๓๐.๑ (๑๑๓)	๔๖.๒ (๑๓๓)	๕๓.๓ (๘๒)	๔๓.๑ (๓๑๔)
ทำนาและทำการเกษตร อย่างอื่นควบ	๒๗.๕ (๗๕)	๓๕.๕ (๒๓๕)	๔๓.๑ (๑๖๐)	๓๖.๓ (๔๗๕)
ทำสวน	๓๓.๓ (๑๕)	๕๒.๐ (๒๕)	๕๒.๕ (๑๔)	๕๕.๖ (๕๔)
ทำไร่	๕.๑ (๑๑)	๑๕.๑ (๒๑)	๑๔.๓ (๗)	๑๕.๕ (๓๕)

หมายเหตุ : ดูคำอธิบายตามตารางที่ ๓๗

ตารางที่ ๔๑ แสดงให้เห็นความแตกต่างซึ่งเห็นไปในทางตรงกันข้ามกับสมมติฐานที่วางไว้ เป็นที่คาดคะเนว่ารายนาคทำนาอย่างเดียวจะไถปุ๋ยน้อยกว่ารายนาคทำอย่างอื่นควบ แต่ปรากฏว่ารายนาคทำนาอย่างเดียวมีอัตราส่วนของผู้ไถปุ๋ยถึงร้อยละ ๔๓.๑ ในขณะที่รายนาคทำอย่างอื่นควบมีร้อยละ ๓๖.๓ เท่านั้น สำหรับรายนาคทำนาอย่างเดียวจะเห็นว่า มีอัตราส่วนของผู้ไถปุ๋ยสูงกว่ารายนาคทำอย่างอื่นควบ ไม่ควรจะทำกันในที่ดินขนาดใด กลุ่มชาวไร่ยังมีผู้ไถปุ๋ยน้อยลงไปอีกคือร้อยละ ๑๕.๕ กลุ่มชาวสวนมีอัตราส่วนของผู้ไถปุ๋ยสูงที่สุดคือร้อยละ ๕๕.๖

ในเรื่องการเช่าที่ดินและการไถปุ๋ยก็เช่นเดียวกัน สาเหตุอาจจะเหมือนกับเรื่องของฐานะทางเศรษฐกิจและที่ดิน กล่าวคือ รายนาคทำนาอย่างเดียวส่วนใหญ่อยู่ในภาคกลาง ซึ่งการศึกษานี้ อื่น ๆ พบว่าเป็นเขตที่มีการเช่าที่ดินเป็นอัตราส่วนสูง และมีความทันสมัยในเรื่องการรับเทคโนโลยีใหม่ในการเพิ่มผลผลิตมากกว่า นอกจากนี้อาจจะเป็นเพราะว่าเกษตรกรที่ทำการเกษตรอย่างอื่นนั้น อาจจะปลูกพืชที่ไม่ต้องการไถปุ๋ยมากนักได้

สำหรับการไถปุ๋ยตามผลผลิตปรากฏผลเช่นเดียวกับการไถปุ๋ย คือปรากฏว่ารายนาคทำนา

อย่างเคยมักการไต่ถามมาแมลงเป็นอัตราส่วนสูงกว่าความหนาทำอย่างอื่นด้วย (ตารางที่ ๔๖) แต่
อัตราส่วนที่แตกต่างกันเล็กน้อยมากจนเกือบจะกล่าวได้ว่าไม่มีความแตกต่างอย่างสำคัญ คือความ
มีอัตราส่วนของผู้ไต่ถามมาแมลงร้อยละ ๒๑.๕ ส่วนความหนาทำอย่างอื่นด้วยมีอัตราส่วนดังกล่าวร้อยละ
๒๐.๐ อัตราส่วนของผู้ไต่ถามมาแมลงที่สังเกตเห็นปรากฏในลักษณะความหนาทำที่เห็นในทัศนขนาด ๑๐ - ๒๕
ไมโคร และ ๓๐ ไมโครขึ้นไป ซึ่งความแตกต่างดังกล่าวค่อนข้างเห็นได้ชัดขึ้น ในกลุ่มความหนาทำที่มีอัตราส่วน
ของผู้ไต่ถามมาแมลงน้อยกว่าความหนาทำอย่างอื่นด้วยนั้น คือกลุ่มความหนาทำที่เห็นในทัศนต่ำกว่า ๑๐ ไมโคร
เท่านั้น

ตารางที่ ๔๖ จำนวนร้อยละของเพศกรรมที่ไต่ถามมาแมลง
จำแนกตามชนิดของการเกาะกรและขนาดทัศนกล้อง

ชนิดของการเกาะกร	ขนาดทัศนกล้อง (ไม)			
	ต่ำกว่า ๑๐	๑๐ - ๒๕	๓๐ ขึ้นไป	รวม
ทำนาอย่างเคยม	๕.๗ (๑๑๓)	๒๓.๗ (๑๓๓)	๓๑.๕ (๕๖)	๒๑.๕ (๓๓๘)
ทำนาและทำการเกษตร อย่างอื่นด้วย	๑๗.๗ (๓๕)	๑๕.๒ (๒๓๕)	๒๖.๕ (๑๖๐)	๒๐.๐ (๕๓๕)
ทำสวน	๕๓.๓ (๑๕)	๒๕.๐ (๒๕)	๐.๐ (๑๔)	๒๕.๕ (๕๕)
ทำไร่	๑๘.๒ (๑๑)	๑๕.๑ (๒๑)	๑๔.๓ (๗)	๑๘.๐ (๓๕)

หมายเหตุ : ดูคำอธิบายท้ายตารางที่ ๓๓

การวางแผน

ความหนาทำอย่างเคยมักจะมีการวางแผนมากกว่าความหนาทำอย่างอื่นด้วย เพราะ
ช่วงระหว่างการเก็บเกี่ยว และการเพาะปลูกอีกครั้งหนึ่งเป็นช่วงเวลาในการศึกษาเรื่อง
การวางแผนของชาวนาที่พิจารณาแผนการวางแผนเกิน ๕ เดือนขึ้นไปในรอบปี ซึ่งถือว่าเป็นการวางแผน

งานเวดนานาม จากตารางที่ ๔๓ จำนวนอภิวรรณของงานเกิน ๔ เดือนขึ้นไปเป็นร้อยละ ๑๕.๖ ซึ่งมากกว่าจำนวนที่ทำอย่างอื่นด้วย ซึ่งมีอภิวรรณของงานเกิน ๔ เดือนขึ้นไปเท่ากับร้อยละ ๘.๕ ความแตกต่างเช่นปรากฏในทุกกลุ่มความหนักหน่วงของงานต่าง ๆ โดยเฉพาะพวกที่ทำกันในทัศนขนาดใหญ่ คือ ๓๐ ไร่ขึ้นไป ซึ่งผลของการศึกษานี้ตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ ๔๓ จำนวนร้อยละของเกษตรกรที่มเวลาวางเกินกว่า ๔ เดือน
จำแนกตามชนิดของการเกษตรและขนาดที่ดินถือครอง

ชนิดของการเกษตร	ขนาดที่ดินถือครอง (ไร่)			
	ต่ำกว่า ๑๐	๑๐ - ๒๙	๓๐ ขึ้นไป	รวม
ทำนาอย่างเดียว	๑๐.๖ (๑๑๓)	๑๕.๖ (๑๗๓)	๒๑.๗ (๘๖)	๑๕.๖ (๓๗๘)
ทำนาและการเกษตร อย่างอื่นด้วย	๑๐.๑ (๓๙)	๑๑.๕ (๒๓๕)	๖.๓ (๑๖๐)	๘.๕ (๔๓๔)
ทำสวน	๖.๗ (๑๕)	๘.๐ (๒๕)	๗.๑ (๑๘)	๕.๖ (๕๘)
ทำไร่	๐.๐ (๑๑)	๘.๘ (๒๑)	๑๘.๓ (๗)	๕.๑ (๓๘)

หมายเหตุ : ฎูกำอธิบายท้ายตารางที่ ๓๗

เมื่อเปรียบเทียบการว่างงานของชาวนากับชาวสวนและชาวไร่ ก็ปรากฏผลที่เห็นได้ชัด
เห็นว่า ชาวนานิยมเวลาว่างมากกว่าชาวสวนและชาวไร่มากที่สุด เพราะชาวสวนและชาวไร่มี
อภิวรรณของงานเกิน ๔ เดือนขึ้นไป เพียงร้อยละ ๕.๖ และ ๕.๑ ตามลำดับ ความ
แตกต่างดังกล่าวดังปรากฏไม่ว่าเกษตรกรกลุ่มต่าง ๆ จะทำกิจการในทัศนขนาดใหญ่ก็ตาม

ฐานะทางสังคม

ฐานะทางสังคมของชาวนาที่สนใจศึกษา คือ ระเบียบการศึกษา การอนามัย การติดต่อกับโลก
ภายนอก และทัศนคติบางประการ ถึงสมมติฐานต่อไปนี้

๑. เกษตรกรที่ทำนาอย่างเดียวกันจะมีอัตราส่วนของผู้ที่เรียนจบชั้นประถมศึกษาไปน้อยกว่าเกษตรกรที่ทำนาและทำการเกษตรอย่างอื่นด้วย

๒. เกษตรกรที่ทำนาอย่างเดียวกันจะมีอัตราส่วนของผู้ที่มีส่วนน้อยกว่าเกษตรกรที่ทำนาและทำการเกษตรอย่างอื่นด้วย

๓. เกษตรกรที่ทำนาอย่างเดียวกันจะมีอัตราส่วนของผู้ที่ยอมรับวิธีการรักษาพยาบาลแผนใหม่น้อยกว่าเกษตรกรที่ทำนาและทำการเกษตรอย่างอื่นด้วย

๔. เกษตรกรที่ทำนาอย่างเดียวกันจะมีอัตราส่วนของผู้ที่ฟังวิทยุเฉพาะรายการข่าวน้อยกว่าเกษตรกรที่ทำนาและทำอย่างอื่นด้วย

๕. เกษตรกรที่ทำนาอย่างเดียวกันจะมีอัตราส่วนของผู้ที่อ่านหนังสือพิมพ์น้อยกว่าเกษตรกรที่ทำนาและทำอย่างอื่นด้วย

๖. เกษตรกรที่ทำนาอย่างเดียวกันจะมีอัตราส่วนของผู้ที่เคยดูหมอกมากกว่าเกษตรกรที่ทำนาและทำการเกษตรอย่างอื่นด้วย

การศึกษา

ตารางที่ ๔๔ แสดงให้เห็นว่าเกือบไม่มีความแตกต่างระหว่างการศึกษาาระดับชั้นประถมศึกษาขึ้นไปของชาวนาที่ทำนาอย่างเดียวกัน และชาวนาที่ทำอย่างอื่นด้วย อัตราส่วนของผู้ที่เรียนจบชั้นประถมศึกษาขึ้นไปของเกษตรกรทั้งสองกลุ่มเท่ากันร้อยละ ๕๘.๕ และ ๕๘.๕ ตามลำดับ อัตราส่วนใดที่เรียกกับผู้จบชั้นประถมศึกษาขึ้นไปในกลุ่มชาวไร่ คือร้อยละ ๕๖.๔ ชาวไร่ที่มีผู้จบระดับการศึกษาคือข้างต่ำเป็นอัตราส่วนสูง เมื่อเปรียบเทียบกับเกษตรกรกลุ่มอื่น เพราะกลุ่มชาวไร่มีผู้ที่เรียนจบชั้นประถมศึกษาเพียงร้อยละ ๔๐.๗

เมื่อพิจารณาระดับการศึกษาของเกษตรกรที่อายุไม่ต่ำกว่า ๑๖ ปีปรากฏว่าชาวนาที่ทำนาอย่างเดียวกันมีอัตราส่วนของผู้ที่เรียนจบชั้นประถมศึกษาขึ้นไปเป็นอัตราส่วนสูงกว่าชาวนาที่ทำการเกษตรอย่างอื่นด้วยในกลุ่มอายุน้อย คือ ๑๕ - ๒๔ ปีเท่านั้น ในกลุ่มอายุสูงซึ่งปรากฏว่าชาวไร่มีอัตราส่วนของผู้ที่เรียนจบชั้นประถมศึกษาต่ำกว่าชาวนาที่ทำการเกษตรอย่างอื่นด้วยอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะในกลุ่มอายุ ๒๕ - ๓๔ ปี

ตารางที่ ๔๔ จำนวนรอยละของเกษตรกรที่ได้รับการศึกษาคงเกณฑ์ประเภทที่ลงขึ้นไป
จำแนกตามชนิดของการเกษตรและอายุ

ชนิดของการเกษตร	อายุ				รวม
	๑๕ - ๒๔	๒๕ - ๓๔	๓๕ - ๔๔	๔๕ ขึ้นไป	
ทำนาอย่างเดี่ยว	๔๔.๖ (๒๖)	๖๗.๓ (๑๐๔)	๖๔.๗ (๑๑๖)	๔๒.๘ (๙๖)	๕๘.๙ (๓๙๖)
ทำนาและทำการเกษตรอย่างอื่นควบ	๗๓.๑ (๒๖)	๕๓.๔ (๑๐๖)	๖๕.๖ (๑๕๕)	๔๓.๘ (๒๐๘)	๕๙.๔ (๔๕๐)
ทำสวน	-	๗๓.๗ (๑๑)	๔๓.๕ (๒๓)	๒๓.๘ (๒๑)	๔๑.๘ (๕๕)
ทำไร่	๑๐๐.๐ (๑)	๗๗.๘ (๘)	๖๖.๗ (๑๖)	๓๕.๓ (๑๗)	๕๖.๔ (๓๙)

หมายเหตุ : จำนวนเกษตรกรทั้งหมดเป็นตัวอยางในการศึกษารั้งนี้ ๕๘๘ ราย ในจำนวนนี้ทำสวนทำไร่ ๕ ราย ไม่ทราบชนิดการเกษตร ๓ ราย ไม่ทราบอายุ ๔ ราย จำนวนตัวอยางในตารางนี้ ๕๗๖ ราย

ตารางที่ ๔๕ จำนวนรอยละของเกษตรกรทั้งหมด
จำแนกตามชนิดของการเกษตรและระดับการศึกษา

ชนิดของการเกษตร	ระดับการศึกษา					รวม
	ไม่เคยเรียน	อ่านออกเขียนได้	ป.๑ -ป.๓	ป.๔ -ป.๖	ป.๗ขึ้นไป	
ทำนาอย่างเดี่ยว	๓๘.๗ (๗๕)	๔๗.๖ (๒๑)	๓๘.๕ (๖๓)	๔๐.๐ (๒๒๐)	๓๓.๓ (๑๖)	๓๙.๑ (๓๙๑)
ทำนาและทำการเกษตรอย่างอื่นควบ	๑๖.๖ (๗๕)	๓๘.๔ (๓๖)	๑๘.๕ (๕๐)	๒๑.๔ (๒๘๕)	๒๘.๖ (๗)	๒๑.๑ (๔๘๘)
ทำสวน	๔๑.๗ (๒๕)	๐.๐ (๑)	๒๘.๖ (๗)	๖๖.๗ (๒๑)	* ก (๒)	๔๙.๑ (๕๕)
ทำไร่	๐.๐ (๘)	๐.๐ (๓)	๑๖.๗ (๖)	๑๓.๖ (๖๖)	-	๑๐.๐ (๔๐)

หมายเหตุ : จำนวนเกษตรกรทั้งหมดเป็นตัวอยางในการศึกษารั้งนี้ ๕๘๘ ราย ในจำนวนนี้ทำสวนทำไร่ ๕ ราย ไม่ทราบชนิดการเกษตร ๖ ราย ไม่ทราบระดับการศึกษา ๖ ราย ไม่ทราบทั้งชนิดการเกษตรและระดับการศึกษา ๑ ราย จำนวนตัวอยางในตารางนี้ ๕๗๕ ราย

* ก ขนาดตัวอยางน้อยกว่า ๕

ตารางที่ ๔๕ แสดงถึงผลการศึกษาที่ตรงกับนามกับสมมติฐาน เพราะว่าเมื่อสำรวจถึง การมีส่วนร่วม ชาวนาที่ทำนาอย่างเดี่ยวร้อยละ ๓๕.๔ มีส่วนใจในขณะนั้น ส่วนชาวนาที่ทำอย่างอันควย เพียงร้อยละ ๒๕.๓ ที่มีส่วนร่วม และไม่ว่าชาวนาจะมีการศึกษาระดับใด ก็ม้อตราส่วนของผู้มีส่วนร่วม สูงกว่าชาวนาที่ทำอย่างอันควยที่มีการศึกษาระดับเดียวกันทั้งสิ้น ซึ่งแสดงว่าชาวนานั้นมีความทันสมัย ในเรื่องของการรอนามอยู่ไม่ขอบที่เดียว แม่แต่พวกที่ม้อตราส่วนขนาดเล็กมากคือไม่ถึง ๑๐ ไร่ก็ ตาม ซึ่งการที่เป็นเช่นนี้อาจจะเป็นเพราะชาวนาที่ทำนาอย่างเดี่ยวส่วนมากเป็นชาวนาที่อยู่ในภาค กลาง จึงมีความทันสมัยในเรื่องต่าง ๆ เพราะอยู่ใกล้เขตความเจริญ

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างชาวนากับชาวสวนและชาวไร่ก็พบว่า ชาวสวนม้อตราส่วนของ ผู้ทันสมัยมากกว่าชาวนา คือมีผู้มีส่วนร่วมคิดเป็นม้อตราส่วนร้อยละ ๔๘.๒ แก่ชาวไร่เพียงร้อย ร้อยละ ๑๐.๓ เท่านั้น

ตารางที่ ๔๖ จำนวนร้อยละของเกษตรกรที่ขอมรับวิธีการรักษาพยาบาลแผนใหม่
จำแนกตามชนิดของการเกษตรและระดับการศึกษา

ชนิดของการเกษตร	ระดับการศึกษา						รวม
	ไม่เคยเรียน	อ่านออกเขียนได้	ป.๑ -ป.๓	ป.๔ -ป.๖	ป.๗ ขึ้นไป		
ทำนาอย่างเดี่ยว	๘๐.๐ (๗๕)	๒๖.๗ (๒๑)	๘๖.๕ (๒๓)	๘๗.๓(๒๖๐)	๘๑.๗ (๑๒)	๘๘.๑(๓๘๑)	
ทำนาและทำการเกษตรอย่างอันควย	๘๓.๘ (๗๕)	๒๘.๘ (๓๒)	๘๘.๔ (๙๐)	๘๘.๔(๒๘๕)	๘๕.๗ (๗)	๘๖.๗(๔๘๘)	
ทำสวน	๑๐๐.๐ (๒๔)	๑๐๐.๐ (๑)	๘๕.๗ (๗)	๑๐๐.๐(๒๑)	๑๐๐.๐ (๒)	๙๘.๖ (๕๕)	
ทำไร่	๘๘.๙ (๙)	๑๐๐.๐ (๓)	๕๐.๐ (๒)	๘๕.๕(๒๒)	-	๘๓.๕ (๔๐)	

หมายเหตุ : คู่ออธิบายท้ายตารางที่ ๔๕

ในเรื่องที่เกี่ยวกับการรักษาพยาบาลเมื่อเกิดเจ็บป่วยขึ้น ตารางที่ ๔๖ แสดงถึงความทันสมัยในเรื่องนี้ โดยพิจารณาเฉพาะผู้ที่มีวิธีการรักษาพยาบาลแผนใหม่ซึ่งหมายถึงผู้ที่ตอบว่าจะ

ชื่อยาแผนปัจจุบันรับประทาน รวมทั้งผู้ที่จะไปรักษาที่สถานอนามัยและโรงพยาบาล ปรากฏว่าชาวนาที่ทำนาอย่างเดียวมักมีความทันสมัยในเรื่องการรักษาพยาบาลอยู่มากทีเดียว เพราะชาวนาส่วนใหญ่คือ รอยละ ๘๘.๑ ของชาวนาทั้งหมดที่ตอบว่าจะใช้วิธีการแพทย์ใหม่ในการรักษาพยาบาล แต่อย่างไรก็ตามอัตราส่วนดังกล่าวน้อยกว่าในกลุ่มชาวนาที่ทำอย่างอื่นด้วยเล็กน้อย คือในกลุ่มชาวนาที่ทำอย่างอื่นด้วยอัตราส่วนเท่ากับ ๘๖.๗ แต่ถ้าวางคราวใดว่าเป็นความแตกต่างที่น้อยมาก จึงแสดงว่าชาวนาไม่ว่าจะทำการเกษตรกรรมชนิดใดล้วนแต่มีความทันสมัยในเรื่องการรักษาพยาบาล ในกลุ่มเกษตรกรที่มีการศึกษาระดับต่าง ๆ ปรากฏว่า กลุ่มที่มีการศึกษาระดับเดียวกัน ชาวนาที่ทำนาอย่างเดียวมียุทธศาสตร์ส่วนของผู้ที่นิยมการรักษาพยาบาลแผนใหม่ น้อยกว่าชาวนาที่ทำอย่างอื่นด้วยเล็กน้อย ยกเว้นในกลุ่มผู้ที่เรียนจบชั้นประถมศึกษา ๗ ขึ้นไป ในกลุ่มชาวนาที่ทำนาอย่างเดียว ผู้ที่มีการศึกษาสูงชั้นมัธยมศึกษา ส่วนของผู้ที่นิยมรักษาพยาบาลด้วยวิธีแพทย์ใหม่เพิ่มขึ้นบ้าง แต่ในกลุ่มชาวนาที่ทำอย่างอื่นด้วย ปรากฏว่าอัตราส่วนของผู้ที่นิยมการรักษาพยาบาลแผนใหม่ มีแนวโน้มคงที่ในกลุ่มผู้ที่มีการศึกษาสูงขึ้น

เป็นที่น่าสังเกตว่า ชาวสวนและผู้ที่ยอมรับรักษาพยาบาลด้วยวิธีแพทย์ใหม่เป็นอัตราส่วนสูงที่สุด รองลงไปคือชาวไร่ คือ รอยละ ๘๘.๒ และ ๘๓.๕ เปรียบเทียบกับรอยละ ๘๘.๑ ในกลุ่มชาวนาที่ทำนาอย่างเดียว และ รอยละ ๘๖.๗ ในกลุ่มชาวนาที่ทำอย่างอื่นด้วย

ตารางที่ ๔๗ จำนวนรอยละของเกษตรกรที่พึงวิญญูเฉพาะรายการข้าว จำนวนตามชนิดของการเกษตรและระดับการศึกษา

ชนิดของการเกษตร	ระดับการศึกษา						รวม
	ไม่เคยเรียน	อ่านออกเขียนได้	ป.๑ -ป.๓	ป.๔ -ป.๖	ป.๗ ขึ้นไป		
ทำนาอย่างเดียว	๑.๓๓(๗๕)	๘.๕(๒๑)	๑๕.๑(๒๓)	๑๖.๗(๒๒๐)	๑๗.๗ (๑๒)		๖๔.๓(๓๘๑)
ทำนาและทำเกษตรอื่นด้วย	๑๒.๒ (๙๕)	๑๘.๘(๓๒)	๑๙.๑(๕๐)	๒๐.๘(๒๘๕)	๒๖.๘ (๗)		๑๗.๖(๔๘๘)
ทำสวน	๘.๓๓(๒๕)	๐.๐ (๑)	๒๘.๖ (๗)	๑๙.๑ (๒๑)	* ๓ (๒)		๑๖.๘ (๕๕)
ทำไร่	๓๓.๓ (๘)	* ๓ (๓)	๐.๐ (๖)	๑๘.๖ (๒๒)	-		๒๐.๐ (๘๐)

หมายเหตุ : ดูคำอธิบายท้ายตารางที่ ๔๕
* ๓ ขนาดตัวอย่างน้อยกว่า ๕

ในเรื่องการรับฟังวิทยุสมัครเล่นที่ฐานว่าราชการนาทำนออย่างเคียวและจะมีการรับฟังวิทยุเฉพาะราชการขานอยกว่าฐานว่าราชการนาทำนออย่างอันควย การที่พิจารณาเฉพาะผู้ที่ฟังวิทยุเฉพาะราชการขานนั้นก็เพราะว่า ภายปะกัเกณฑ์กรกัซึ่งวิทยุกันตัวไปอยู่แล้ว เพราะวิทยุเป็นสิ่งที่ข้อหาใคงายและมีราคาถูกละนั้น จึงคาคว่าผู้ที่ฟังวิทยุเฉพาะราชการขานจะเป็นผู้ท้มกวางทันสมัย ปปรากฏในตารางที่ ๔๗ ฟังฐานว่าราชการนาทำนออย่าง เคียวและฐานว่าราชการนาทำนออย่างอันควย มีผู้ที่ฟังวิทยุเฉพาะราชการขานเป็นอัตราส่วนน้อยมาก และเมื่อเปรียบเทียบกับฐานว่าราชการนาทำนออย่าง เคียวมีอัตราส่วนของผู้ที่รับฟังวิทยุราชการขานอยกว่าฐานว่าราชการนาทำนออย่างอันควยเล็กน้อย คือรอยละ ๑๔.๓ และ ๑๗.๖ ตามลำดับ อัตราส่วนคังกล่าวในกลุ่มชาวไร่และชาวสวนกันอรเเรนกัน คือรอยละ ๑๖.๘ และ ๒๐.๐

เมื่อพิจารณาในกลุ่มฐานว่าราชการนาทำนออย่าง เคียวและฐานว่าราชการนาทำนออย่างอันควยท้มการศึกษาเพิ่มขึ้นก็ปรากฏว่า เกษกรทังสองกลุ่มมีอัตราส่วนของผู้ฟังวิทยุราชการขานเพิ่มขึ้นเมื่อระดับการศึกษาสูงขึ้นอย่างเห็นใลชัดคเเจน โดยเฉพาะใกลุ่มฐานว่าราชการนาทำนออย่างอันควย เมื่อเปรียบเทียบกับ เกษกรทังสองกลุ่มใระดับการศึกษาเกี่ยวกันแล้ว ก็ปรากฏว่าฐานว่าราชการนาทำนออย่าง เคียวมีผู้ที่ฟังวิทยุเฉพาะราชการขานคิดเป็นอัตราส่วนอยกว่าฐานว่าราชการนาทำนออย่างอันควยไม่ว่าจะระดับการศึกษาะคมีใค

ตารางที่ ๔๘ จำนวนรอยละของ เกษกรท้อายหนึ่งสือพิมพ์
จำแนกตามชนิดของการ เกษกรและระดับการศึกษา

ชนิดของการ เกษกร	ระดับการศึกษา					
	ไม่เคยเรียน	อ่านออกเขียนใค	ป.๑ - ป.๓	ป.๔ - ป.๖	ป.๗ ขึ้นไป	รวม
ทำนออย่าง เคียว	๑๖.๗ (๗๕)	๓๘.๑ (๒๑)	๒๘.๖ (๒๓)	๔๗.๗ (๒๒๐)	๗๕.๐ (๑๒)	๓๗.๕ (๓๘๑)
ทำนอและทำการุ เกษกรอย่างอันควย	๕.๕ (๗๕)	๓๗.๕ (๗๒)	๓๘.๕ (๕๐)	๕๘.๕ (๒๘๕)	๕๕.๗ (๗)	๓๕.๑ (๔๘๘)
ทำสวน	๕.๖ (๒๕)	๐.๐ (๑)	๕๒.๕ (๗)	๖๑.๕ (๒๑)	๑๐๐.๐ (๒)	๓๕.๖ (๕๕)
ทำไร่	๑๑.๑ (๕)	* (๓)	๕๐.๐ (๖)	๕๐.๐ (๒๖)	-	๕๐.๐ (๘๐)

หมายเหตุ : ดูคำอธิบายท้ายตารางที่ ๔๕

* ขนาดค้วอยกว่า ๕

*

จำนวนงานจะพิจารณาหนังสือพิมพ์น้อยกว่าจำนวนหน้าและทำอย่างอื่นด้วย เมื่อพิจารณาในส่วนรวม จำนวนหน้าทำนองเดียวกันรอยละ ๓๗.๕ มีการอ่านหนังสือพิมพ์ และจำนวนหน้าทำนองอื่นด้วยมีอัตราส่วนต่อหนังสือพิมพ์รอยละ ๓๕.๑ (ตารางที่ ๔๘) จำนวนและชาวโรมนอตราส่วนของบุคลากรหนังสือพิมพ์รอยละ ๓๘.๖ และ ๔๐.๐ แสดงว่ากิจกรรมทั้งหลายมีอัตราส่วนของการอ่านหนังสือพิมพ์เป็นรอยละที่ใกล้เคียงกันมาก

เมื่อพิจารณาถึงกลุ่มจำนวนหน้าทำนองเดียวกันและจำนวนหน้าทำนองอื่นด้วยกับการศึกษาระดับสูงขึ้น จะเห็นได้ว่าระดับการศึกษาอาจมีความเกี่ยวข้องกับ การอ่านหนังสือพิมพ์ เพราะปรากฏว่า เกษตรกรทั้งสองกลุ่มมีแนวโน้มของผู้อ่านหนังสือพิมพ์เป็นอัตราส่วนเพิ่มขึ้นเมื่อเกษตรกรมีการศึกษาสูงขึ้น เมื่อเปรียบเทียบเกษตรกรทั้งสองกลุ่มที่มีการศึกษาระดับเดียวกัน ก็ปรากฏว่าอัตราส่วนของคนอ่านหนังสือพิมพ์ไ้ เรียงกันระหว่างจำนวนหน้าทำนองเดียวกันกับจำนวนหน้าทำนองอื่นด้วย ในทุกระดับการศึกษา ยกเว้นในกลุ่มที่ไม่เคยเรียน แสดงว่าการศึกษามีแนวโน้มปัจจัยที่มีผลต่อการอ่านหนังสือพิมพ์อยู่บ้าง แต่ไม่มีความแตกต่างระหว่าง การอ่านหนังสือพิมพ์ของจำนวนหน้าทำนองเดียวกัน และจำนวนหน้าทำนองอื่นด้วย

ตารางที่ ๔๕ จำนวนรอยละของเกษตรกรที่เคยดูหมอดูว่าแตกต่างตามระดับของการเกษตรและระดับการศึกษา

ชนิดของการเกษตร	ระดับการศึกษา					
	ไม่เคยเรียน	อ่านออกเขียนได้	ป.๑ -ป.๓	ป.๔ - ป.๖	ป.๗ ขึ้นไป	รวม
ทำนองเดียวกัน	๑๘.๗ (๗๕)	๒๘.๖(๒๑)	๓๑.๘(๒๓)	๔๓.๖(๒๖๐)	๕๔.๗(๑๖)	๓๕.๘(๓๕๑)
ทำนองอื่นและการเกษตรอย่างอื่นด้วย	๓๑.๑ (๓๕)	๓๗.๕(๓๖)	๔๔.๔(๕๐)	๓๖.๖(๒๘๕)	๔๖.๕ (๗)	๓๕.๐(๔๘๘)
ทำส่วนทำไร่	๑๖.๗ (๒๔)	๐.๐ (๑)	๒๘.๖ (๗)	๒๓.๘ (๒๑)	๑๐๐.๐ (๒)	๒๓.๖ (๕๕)
ทำไร่	๐.๐ (๕)	* ๓ (๓)	๑๖.๗ (๒)	๕๐.๐ (๒๖)	-	๓๕.๐ (๔๐)

หมายเหตุ : ดูคำอธิบายตารางที่ ๔๕

* ๓ ขนาดตัวอย่างน้อยกว่า ๕

สำหรับการศึกษาเรื่องทัศนคติที่ลาหลังบางประการได้เลือกความเร็วในการทำนายโศครุศา โดยการถามถึงประสมการณ์ในการดูหมองของชาวนาที่ทำมาอย่างเดียวกันเปรียบเทียบกับชาวนาที่ทำ อย่างอื่นด้วย ปรากฏในตารางที่ ๔๕ ว่า เกมหรือทรงสองกลุ่มมีความแตกต่างในอัตราส่วนของผู้ที่ เคยดูหมองเพียงเล็กน้อย จะเกือบจะกล่าวได้ว่าไม่มีความแตกต่าง ที่ร้อยละ ๓๕.๘ และ ๓๕.๐ ความสำคัญ และเมื่อเปรียบเทียบกับชาวไร่แล้วปรากฏว่าอัตราส่วนที่ใกล้เคียงกันเช่นกัน ที่ร้อยละ ๓๕.๐ ยกเว้นชาวสวนหม้อหรือชาวสวนของยูเคยดูหมองน้อยกว่าเกมหรือทรงเล็กน้อย ที่ร้อยละ ๒๓.๖

สำหรับการดูหมองในกลุ่มเกมหรือทรงมีการศึกษาระดับต่าง ๆ กันนั้น พบว่าชาวนาที่ทำมา อย่างเดียวกันหม้อหรือชาวสวนของยูเคยดูหมองเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัดในกลุ่มผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงขึ้น แต่ ชาวนาที่ทำการ เกมหรืออย่างอื่นควยขงหม้อหรือชาวสวนของยูเคยดูหมองเพิ่มขึ้น แต่ดูไม่ เคยเรียนจนถึงผู้ ที่เรียนจบชั้นประถมศึกษา ผู้ที่เรียนจบชั้นประถมศึกษา - หก หม้อหรือชาวสวนคงกล่าวตลอด และผู้ที่เรียน จบประถมปีที่เจ็ดขึ้นไปอัตราส่วนคงกล่าวเพิ่มขึ้น

การเปรียบเทียบระหว่างชาวนาที่ทำมาอย่างเดียวกันและชาวนาที่ทำมาอย่างอื่นด้วย ที่มีการศึกษา ระดับต่าง ๆ โดยเปรียบเทียบระหว่างผู้ที่มีการศึกษาระดับเดียวกัน ก็พบว่าเกมหรือที่เรียนถึงจบชั้น ประถมปีที่สาม ชาวนาที่ทำมาอย่างเดียวกันยูเคยดูหมองเป็นอัตราส่วนน้อยกว่าชาวนาที่ทำมาอย่างอื่น ยกเว้น ชาวนาที่ทำมาอย่างเดียวกันที่เรียนสูงกว่าหม้อหรือชาวสวนของยูเคยดูหมองสูงกว่าชาวนาที่ทำมาอย่างอื่น ด้วย แสดงว่าชาวนาที่ทำมาอย่างเดียวกันนั้น เมื่อมีการศึกษาสูงขึ้นก็ดูหมองความเร็วถือในเรื่องโศครุ ศาการกริเป็นอัตราส่วนเพิ่มขึ้น

ปัญหาสำคัญในการดำเนินชีวิต

ในการศึกษาครั้งนี้ได้ศึกษาถึงปัญหาสำคัญ ๆ ในการดำเนินชีวิตของชาวนาไทยที่ทำมาอย่าง เดียว เปรียบเทียบกับชาวนาที่ทำการ เกมหรืออย่างอื่นด้วย ปรากฏว่าเมื่อพิจารณาพร้อม ๆ ถึงปัญหา ของเกมหรือทรงทั้งหมด ประมาณหนึ่งในสามตอบว่าปัญหาสำคัญที่สุดคือความยากจน ร้อยละ ๑๕.๐ มี ปัญหาเรื่องการผลิตและการขายผลผลิต ประมาณร้อยละ ๑๒ และ ๑๘ มีปัญหาในด้านการศึกษา ประทาน และสุขภาพอนามัยตามลำดับ เมื่อพิจารณาถึงปัญหาของชาวนาและชาวนาที่ทำการ เกมหรืออย่างอื่นด้วย ก็ปรากฏว่า เกมหรือทรงสองกลุ่มมีปัญหาต่าง ๆ ในอัตราส่วนที่คล้ายคลึงกัน กล่าวคือ ประมาณหนึ่ง

ตารางที่ ๕๐ อัตราส่วนร้อยละของเกษตรกรจำนวนภาคการเกษตรและปัญหาสำคัญในการดำเนินชีวิต

ชนิดของการเกษตร	ปัญหาสำคัญในการดำเนินชีวิต								รวม (จำนวน)
	ไม่มีที่ดิน	ยากจน	การผลิและ การขาดแคลน เมล็ด	การขาด ประทุน	สุขภาพอนามัยและโอกาส ทางการ	การ คมนาคม	อื่น ๆ	ไม่ตอบ	
ทำนาอย่างเดี่ยว	๒.๐	๓๒.๒	๑๕.๕	๑๐.๗	๑๕.๓	๑.๘	๘.๒	๒.๕	๑๐๐.๐ (๒๖๖)
ทำนาและทำการ เกษตรอย่างอื่นด้วย	๒.๘	๓๒.๕	๒๐.๓	๑๕.๗	๑๔.๐	๒.๘	๕.๕	๕.๖	๑๐๐.๐ (๒๘๖)
ทำสวน	๒.๕	๒๕.๐	๓.๒	๓.๒	๒.๕	๓๒.๓	๑๖.๑	๓.๒	๑๐๐.๐ (๓๑)
ทำไร่	๘.๓	๓๖.๕	๒๐.๘	๘.๒	๘.๕	๕.๒	๑๒.๕	๘.๒	๑๐๐.๐ (๒๕)
รวม	๕.๕	๓๔.๑	๑๕.๖	๑๒.๖	๑๓.๘	๓.๕	๖.๑	๕.๕	๑๐๐.๐
(จำนวน)	(๒๕)	(๑๕๐)	(๑๐๖)	(๗๐)	(๗๗)	(๒๖)	(๓๕)	(๓๓)	(๕๕๗)

ไม่มีปัญหาในการดำเนินชีวิต ๔๒๘ ราย

ในสามหรือร้อยละ ๓๖ และ ๓๓ ของเกษตรกรทั้งสองกลุ่มทางก็ประสบปัญหาเรื่องความยากจนเช่นเดียวกัน ผู้ที่มั่งคั่งหาอม ๆ นอกเหนือจากนกนอหรารสวันไรเรยกัน ยกเวมแต่พวกที่มั่งคั่งหาไรลงทดิน เพราะปรากฏว่าราคาหน้าทำนาอย่างเดียวกับประสบปัญหาเรื่องไม่มีที่ดินร้อยละ ๖.๖ แลราคาหน้าทำนา และทำอย่างอื่นควมมปัญหาถึงดาวเพียงร้อยละ ๒.๘ เท่านั้น